

การ

ศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาโปรแกรม

เตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์^{1*}

รับบทความ: 13 มิถุนายน 2568 แก้ไขบทความ: 2 กรกฎาคม 2568 ตอรับบทความ: 4 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา 2) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ และ 3) พัฒนาข้อเสนอแนะการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี ประชากร คือนักศึกษาและแกนนำนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 120 คน เครื่องมือคือแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNIModified) การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และตัวแทนชุมชน จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า และนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นอยู่จริง ภาพรวมอยู่ระดับมาก และสภาพการพัฒนาโปรแกรมที่ควรจะเป็น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา เรียงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้คือ ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะจิตอาสาและจิตสาธารณะ และทักษะการจัดการตนเอง และ 3) ข้อเสนอแนะการพัฒนาโปรแกรม คือการเสริมศักยภาพการคิดเชิงบวก ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การบูรณาการกิจกรรมจิตอาสา และการบริหารจัดการตนเอง

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น โปรแกรมเตรียมความพร้อม ทักษะชีวิต ทักษะการเรียนรู้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

* อีเมล: ncharoenlak@gmail.com

A Needs Assessment for Developing a Preparatory Program for First-Year Students in the Community Management Program to Enhance Life Skills and Learning Competencies in Higher Education

Nipawan Charoenlak ^{1*}

Abstract

The objectives of this study were: 1) to examine the current status and the desired state of the orientation program development for new students in the Community Management program aimed at enhancing life skills and learning in higher education; 2) to identify the essential needs for developing the orientation program; and 3) to develop recommendations for improving the orientation program. This mixed-methods study involved 120 participants, including new students and student leaders from the Community Management program at Muban Chombueng Rajabhat University, academic year 2025. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, with a reliability coefficient of 0.89. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). The qualitative component involved in-depth interviews with 12 key informants, including lecturers, students, and community representatives, selected through purposive sampling. Content analysis was conducted, and triangulation was used to validate the findings, which were presented in a descriptive format.

The research findings revealed the following: 1) the overall current condition of program development was at a high level, while the desired condition was at the highest level; 2) the prioritized needs for developing the preparation program for first-year students in the Community Development program to enhance life skills and learning in higher education, ranked from highest to lowest, were: 1) positive thinking and emotional resilience; 2) self-directed learning; 3) interpersonal relationship skills; 4) volunteerism and civic-mindedness; and 5) self-management skills; and 3) the recommendations for program development emphasized the enhancement of positive thinking, promotion of self-directed learning, integration of volunteer activities, and strengthening of students' self-management abilities.

Keywords: Needs Assessment, Preparatory Program, Life Skills, Learning Competencies, Higher Education

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, Ratchaburi

* Email: ncharoenlak@gmail.com

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยมีกรอบนโยบายและกฎหมายที่สำคัญรองรับ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ และการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีจิตสำนึกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาการจัดการชุมชนซึ่งมีภารกิจในการผลิตบัณฑิตที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ให้มีพื้นฐานทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมร่วมสมัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติยังเน้นให้การจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีศักยภาพและสามารถตอบสนองต่อภารกิจของมหาวิทยาลัยในการสร้างประโยชน์แก่สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อย่างไรก็ตาม นักศึกษาใหม่จำนวนมากไม่น้อยประสบการณ์ยากลำบากในการปรับตัวเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาที่มีความแตกต่างจากระดับมัธยมศึกษาในหลายมิติ ทั้งในด้านรูปแบบการเรียน การจัดการตนเอง และความรับผิดชอบส่วนบุคคล งานวิจัยโดย นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ (2566) ระบุว่าทักษะชีวิตที่นักศึกษาใหม่ยังขาด ได้แก่ การคิดเชิงบวก ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึงจิตสำนึกต่อสังคม ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญในการดำรงตนอย่างมีคุณภาพในฐานะพลเมืองโลกในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเชิงระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ความพร้อมสำหรับนักศึกษาใหม่ในสาขาวิชาการจัดการชุมชนยังขาดการพัฒนาที่ครอบคลุมและเป็นระบบเพื่อรองรับความต้องการเหล่านี้ ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถปรับตัวได้เต็มที่และมีผลกระทบต่อ การเรียนรู้และความต่อเนื่องของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การเตรียมความพร้อมด้านหนึ่งเป็นการปฐมนิเทศ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการสร้างความไว้วางใจ การแนะนำแนวทางการเรียนรู้ร่วมกัน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้เชิงระบบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ศรัณย์ ขนอม และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย, 2568) จากบริบทดังกล่าว มีประเด็นปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาการจัดการชุมชนที่ต้องการการศึกษาอย่างละเอียด เช่น ขาดข้อมูลระบบเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของนักศึกษาใหม่ในสาขาวิชาการจัดการชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการออกแบบโปรแกรมเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม โปรแกรมเตรียมความพร้อมที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่นักศึกษาต้องมีเพื่อประสบความสำเร็จในระดับอุดมศึกษา ขาดแนวทางและกลยุทธ์ที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาโปรแกรมที่ตอบสนองบริบทเฉพาะของนักศึกษาใหม่และความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน และขาดความเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของโปรแกรมเตรียมความพร้อม ทั้งนี้หา วิธจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อให้การพัฒนานักศึกษามีผลเป็นรูปธรรม จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาใหม่จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาปรับตัวได้ดีขึ้น มีความรับผิดชอบในบทบาท

ของตน และมีศักยภาพในการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมจริง ตลอดจนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและยุทธศาสตร์ชาติที่เน้นการพัฒนาบุคลากรที่มีสมรรถนะในการจัดการความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562, 2562 ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580, 2561)

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ในสาขาวิชาการจัดการชุมชน มีความสำคัญต่อการวางรากฐานการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งระบุทักษะและปัจจัยที่จำเป็นต่อการปรับตัวในบริบทมหาวิทยาลัยและชุมชน (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) โปรแกรมควรออกแบบบนพื้นฐานของข้อมูลจริงที่สะท้อนความหลากหลายของผู้เรียน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประสบการณ์เดิม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา อีกทั้งต้องสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อพัฒนานักศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองที่มีจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม (ปอละเตียง ซาเหลา, 2560) การเตรียมความพร้อมควรครอบคลุมทั้งด้านกาย จิต ทักษะชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พร้อมทั้งมีความยืดหยุ่น ปรับได้ตามบริบท เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในมหาวิทยาลัยและชุมชน

บทความนี้มุ่งนำเสนอการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมและมีประสิทธิผล งานวิจัยนี้จึงใช้แนวทางปฏิบัติที่อิงบริบทจริง (Context-Based Approach) โดยให้ความสำคัญต่อการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญในการออกแบบกระบวนการวิจัย เพื่อให้สามารถสะท้อนถึงปัญหา ความคาดหวัง และสภาพแวดล้อมเฉพาะของนักศึกษาใหม่ในสาขาวิชาการจัดการชุมชนระดับอุดมศึกษา การประเมินนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถระบุช่องว่างของทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องเสริมสร้างอย่างชัดเจน และออกแบบโปรแกรมให้สอดคล้องกับความต้องการจริงของกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้กระบวนการวิจัยที่มีการสะท้อนผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Reflective Loop) ผลการวิจัยจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เชิงชัดเจน (Explicit Knowledge) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมในบริบทเดียวกันหรือใกล้เคียงในอนาคต ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาโปรแกรมที่มีความเหมาะสม ยั่งยืน และสามารถเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาเผชิญความท้าทายในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษานั้นมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านของนักเรียนจากระดับมัธยมศึกษาเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อนและท้าทายมากขึ้นในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในด้านการปรับตัวทั้งทางวิชาการ จิตใจ และสังคม ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2559) ระบุว่าความสำเร็จของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยมีได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการมีส่วนร่วมในชีวิตทางสังคมและจิตวิญญาณแห่งการเป็นนักศึกษา โปรแกรมเตรียมความพร้อมที่มีคุณภาพจึงควรมีองค์ประกอบหลายด้าน เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร ระบบการเรียนรู้ การเสริมสร้างแรงบันดาลใจ การสนับสนุนด้านจิตใจ และการปลูกฝังอัตลักษณ์ในวิชาชีพ นอกจากนี้ การนำแนวคิดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) และการเรียนรู้ตามบริบท (Context-Based Learning) มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายและตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน (ณัฐ หลักชัยกุล, 2559)

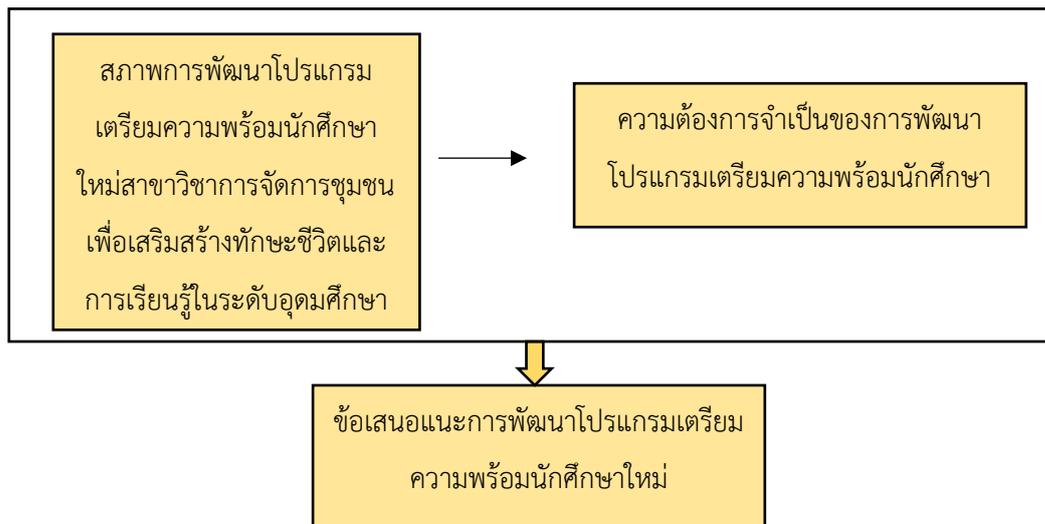
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาก็มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง องค์การอนามัยโลก (WHO, 1997) ได้ให้นิยามทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการจัดการกับความท้าทายในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร และการจัดการกับอารมณ์และความเครียด แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการของ UNESCO ที่เน้น "การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน" (Learning to Live Together) และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมร่วมสมัย สุรสิทธิ์ นาคสัมฤทธิ์ (2561) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาให้มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีแรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน และสอดรับกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุป โปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ควรออกแบบโดยคำนึงถึงการพัฒนาองค์รวมทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเชื่อมโยงกับบริบทจริงของผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมโดยยึดแนวทางอิงบริบทจริง เริ่มจากการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อสะท้อนปัญหา ความคาดหวัง และบริบทเฉพาะของนักศึกษาใหม่ ช่วยระบุช่องว่างทักษะที่ต้องพัฒนา และออกแบบโปรแกรมผ่านกระบวนการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้เชิงชัดเจนที่ประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมและยั่งยืน มีกรอบแนวคิดในการศึกษา ภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ได้การดำเนินการวิจัย ดังนี้การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และแกนนำนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 120 คน เป็นการเจาะจงจากนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมรับน้องของหลักสูตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมและศึกษาเชิงเอกสาร เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลัง การพัฒนาจิตอาสา และการศึกษาชุมชน และกระบวนการเสริมศักยภาพ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสาร (Documentary Research) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นกรอบของการศึกษาครั้งนี้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือ นำองค์ประกอบและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างร่างเครื่องมือการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551) ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Lilert) (1993) จากนั้นวิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNIModified) โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดลำดับความสำคัญของ “ความต้องการจำเป็น” ในการพัฒนา โดยพิจารณาจาก

"ระดับความสำคัญในอุดมคติ (I: Ideal)" เทียบกับ "ระดับที่เป็นจริงในปัจจุบัน (P: Present)" แล้วคำนวณค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified หรือ PNI Modified Index) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบประเมินเพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index) แล้วซึ่งผลการศึกษาได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหา มากกว่า 0.80 ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 นำเครื่องมือที่ผ่านการ IOC หาคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient Cronbach) (Cronbach, L. J., 1990) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยข้อคำถามที่จะนำไปใช้จะต้องมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.91 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง และเก็บข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งแบบสอบถาม และขอความร่วมมือไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 ฉบับด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม แล้วส่งคืนผู้วิจัยในเวลาดำเนินการ ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แบบสอบถามคืนจำนวน 120 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน พบว่ามีความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วดำเนินการจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และตัวแทนชุมชน จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured interview) เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interviews) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation technique) ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ เพื่อยืนยันความถูกต้อง (ชาย โพธิ์สิตา, 2564) และนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษามีดังนี้

1. สภาพการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชน โดยรวมและรายด้าน (N=120)

ความต้องการจำเป็น	สภาพที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่ควรจะเป็น		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
1. ทักษะการจัดการตนเอง	4.28	0.56	มาก	4.72	0.39	มากที่สุด
2. ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.22	0.89	มาก	4.78	0.75	มากที่สุด
3. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.29	0.55	มาก	4.82	0.21	มากที่สุด
4. ทักษะจิตอาสาและจิตสาธารณะ	4.22	0.64	มาก	4.74	0.21	มากที่สุด
5. ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์	4.17	0.49	มาก	4.82	0.32	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.24	0.62	มาก	4.78	0.37	มากที่สุด

จากตาราง 1 ภาพรวมของสภาพที่เป็นอยู่จริงอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) ทักษะการจัดการตนเอง 3) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะจิตอาสาและสาธารณะ เท่ากัน และ 4) ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์

ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์ เท่ากัน 2) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ทักษะจิตอาสาและสาธารณะ และ 4) ทักษะการจัดการตนเอง

2. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index เพื่อพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชน โดยรวมและรายด้าน (N=120)

ความต้องการจำเป็น	ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นอยู่จริง	ค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น	PNI	ลำดับ
1. ทักษะการจัดการตนเอง	4.28	4.72	0.10	5
2. ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.22	4.78	0.13	2
3. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.29	4.82	0.12	3
4. ทักษะจิตอาสาและจิตสาธารณะ	4.22	4.74	0.11	4
5. ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์	4.17	4.82	0.16	1

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความต้องการจำเป็น เพื่อพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ด้านที่มีความจำเป็นโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย และข้อสะท้อนจากการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนี้

ด้านที่ 1 ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์ ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ในสาขาวิชาการจัดการชุมชน เนื่องจากนักศึกษาต้องเผชิญกับการเปลี่ยนผ่านทั้งในด้านวิชาการ สังคม และจิตใจ การมีทักษะเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ สามารถจัดการอารมณ์และรับมือกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การปรับตัว และการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การระบุความต้องการจำเป็นด้านนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความมั่นคงทางจิตใจและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาอย่างยิ่งย่น

"ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ทำให้เรารู้จักการฟัง การพูด และเข้าใจความคิดของคนอื่นมากขึ้น เป็นคนที่คุยไม่ค่อยเก่ง พอมีกิจกรรมกลุ่ม ก็กล้ามากขึ้น" (ตัวแทนนักศึกษาคนที่ 1, 2568)

ด้านที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นทักษะสำคัญที่ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผน จัดการ และประเมินผลการเรียนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว และสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกห้องเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงควรเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมเตรียม

ความพร้อม โดยจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการตั้งคำถาม การค้นคว้า และการสะท้อนคิด เพื่อสร้างพื้นฐานของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนในระดับอุดมศึกษา ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“หลักๆ ของการพัฒนา นักศึกษาเราเองจะต้องรู้จักที่จะกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผน จัดการ และประเมินผลการเรียนของตนได้ เป็นจุดเริ่มสำคัญ” (ตัวแทนอาจารย์คนที่ 1, 2568)

ด้านที่ 3 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นทักษะสำคัญที่นักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนต้องพัฒนา เนื่องจากงานในสาขานี้เน้นการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับบุคคลและชุมชนต่าง ๆ ทักษะนี้ช่วยให้นักศึกษาสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รับฟังและเข้าใจผู้อื่น รวมถึงแก้ไขข้อขัดแย้งได้ดี ส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่ดีในกลุ่มเรียนและการทำงานภาคสนาม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมความมั่นใจและความผูกพันกับสังคมรอบข้าง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำชุมชนที่มีคุณภาพ การเสริมทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงเป็นความจำเป็นที่โปรแกรมเตรียมความพร้อมต้องให้ความสำคัญและบูรณาการในการพัฒนาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“เรียนชุมชน ต้องคุยเป็น คุยได้คุยเป็นก็ทำงานง่ายขึ้น เรียนรู้ต้องติดต่อกันต้องคุยกับชาวบ้าน เรียนรู้กับชาวบ้าน ต้องสื่อสารให้ได้ก่อน” (ตัวแทนชุมชนคนที่ 1, 2568)

ด้านที่ 4 ทักษะจิตอาสาและจิตสาธารณะ ทักษะจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นทักษะสำคัญที่สอดคล้องกับบทบาทของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการชุมชนซึ่งต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและชุมชนโดยรอบ ทักษะนี้ช่วยเสริมสร้างความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำงานด้วยความสมัครใจ และการมีจิตใจที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตัว การพัฒนาทักษะจิตอาสาช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจความต้องการของชุมชน และพร้อมที่จะลงมือแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในชุมชนและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ทักษะนี้จึงเป็นรากฐานสำคัญที่โปรแกรมเตรียมความพร้อมต้องบูรณาการเพื่อพัฒนานักศึกษาให้พร้อมสู่การเป็นผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม

“คนทำงานกับคนอื่นได้ต้องมีจิตอาสาครับ ฝึกน้อง ๆ ให้อู้จักคำนี้เลย และเน้นด้วยว่าถ้าจิตใจดีแล้ว ทำงานที่ไหนก็ได้” (ตัวแทนชุมชนคนที่ 2, 2568)

ด้านที่ 5 ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการจัดการตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนสามารถรับมือกับความท้าทายและความรับผิดชอบในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้ ประกอบด้วย การวางแผน การบริหารเวลา การตั้งเป้าหมาย และการควบคุมอารมณ์ เพื่อให้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานได้อย่างสมดุลและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษามีวินัยในตนเอง และสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี การเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองในโปรแกรมเตรียม

ความพร้อมจะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาความรับผิดชอบในตัวเอง พร้อมสำหรับการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนในอนาคต ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

"เรื่องเวลา คิดว่าตัวนี้จะสำคัญ ตอนนั้นก็ลำบากอยู่ครับ จัดการไม่ค่อยได้ แต่ก็คิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ถ้าวางแผนไม่ดี กระทบหลายอย่าง โดยเฉพาะเรื่องเรียน" (ตัวแทนนักศึกษา คนที่ 2, 2568)

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษา

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมต้องสามารถเสริมศักยภาพที่ตอบโจทย์การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกฝังทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการปรับตัวและความสำเร็จในระบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อน ดังนี้

1. การเสริมศักยภาพด้านการคิดเชิงบวก เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ศึกษามีกรอบความคิดที่เปิดกว้าง และมีความมั่นใจในการเผชิญกับความท้าทายทางการศึกษาและชีวิตส่วนตัว การคิดเชิงบวกช่วยลดภาวะความเครียดและส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความมุ่งมั่นและประสิทธิภาพในการเรียน

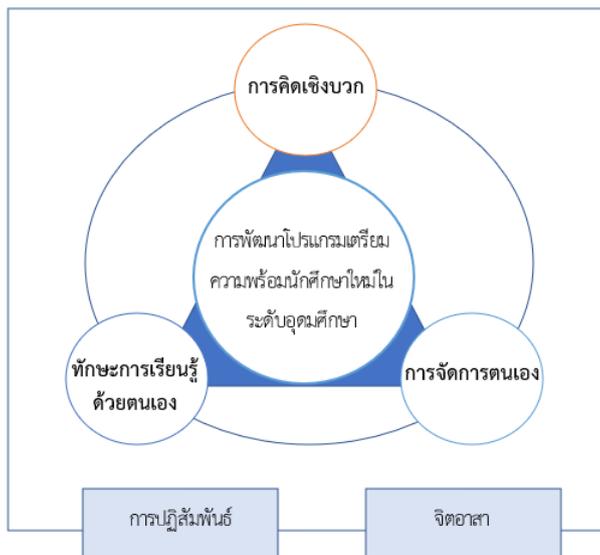
2. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถือเป็นหัวใจของการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบและมีความสามารถในการวางแผน จัดการ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง การบ่มเพาะทักษะนี้จะช่วยสร้างความเป็นอิสระและความต่อเนื่องในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมนักศึกษาสาขาการจัดการชุมชน เพราะเป็นพื้นฐานของการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ทักษะนี้ส่งเสริมการเข้าใจผู้อื่น การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและเข้าถึงประชาชน

4. การบูรณาการกิจกรรมจิตอาสา ในโปรแกรมเตรียมความพร้อมไม่เพียงส่งเสริมทักษะทางสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคมเท่านั้น แต่ยังช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการทำงานร่วมกับผู้อื่นและพัฒนาคุณลักษณะของความเสียสละและความมีน้ำใจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี

5. การบริหารจัดการตนเอง เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการควบคุมเวลา การตั้งเป้าหมาย และการรักษาวินัยในการเรียนและชีวิตส่วนตัวอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะนี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถรับมือกับความกดดันและความซับซ้อนของการเรียนในระดับสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ควรผสมผสานทั้งการส่งเสริมทักษะทางความคิด จิตใจ และสังคมอย่างครบวงจร เพื่อสนับสนุนให้นักศึกษามีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในระดับอุดมศึกษาต่อไป โดยปัจจัยสำคัญคือกระบวนการคิดเชิงบวก การจัดการตนเอง ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีปัจจัยเสริมคือการปฏิสัมพันธ์ และการมีจิตอาสาในการทำงาน สามารถสรุปดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 2 การเชื่อมโยงการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษา

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่าสภาพการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาการจัดการชุมชนในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินงานและกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาปรับตัวเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัด เช่น ความหลากหลายของกิจกรรมและการบูรณาการกับชุมชนที่ยังไม่เต็มที่ ขณะที่สภาพที่ควรจะเป็นได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการให้โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนเหมาะสมกับบริบทของชุมชน ช่องว่างระหว่างสภาพจริงกับที่คาดหวังนี้ ช่วยชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมให้ตอบโจทย์ความต้องการได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuh (2008) ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมที่หลากหลายและการเชื่อมโยงประสบการณ์ทางการศึกษากับบริบทสังคมจะช่วยเสริมสร้างทักษะและความสามารถของนักศึกษาในการปรับตัวเข้าสู่ชีวิตมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม Kuh ยังเน้นว่าการบูรณาการนี้ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Tinto (2012) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสร้างความผูกพันระหว่างนักศึกษา กับชุมชนและสถาบัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและการมีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ควรได้รับการพัฒนาในโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชน พบว่าทักษะที่มีความต้องการสูงสุด ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการรับมือกับความเครียดและปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่ รองลงมาคือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถวางแผนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่วนทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในชุมชน ขณะที่ทักษะจิตอาสาและจิตสาธารณะช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และทักษะการจัดการตนเองช่วยให้นักศึกษาสามารถบริหารเวลาและอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม การจัดลำดับความต้องการเหล่านี้ช่วยชี้แนะทิศทางการพัฒนาโปรแกรมอย่างชัดเจน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2559) เน้นว่าการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ควรมุ่งสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านจากมัธยมสู่มหาวิทยาลัยในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ จิตใจ และสังคม โดยโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วย การให้ข้อมูล โครงสร้างหลักสูตร การเสริมแรงบันดาลใจ การสนับสนุนด้านจิตใจ และการปลูกฝังอัตลักษณ์ในวิชาชีพ และสอดคล้องกับ ณีภูษิต หลักชัยกุล (2559) ชี้ว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้ตามบริบทเป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบกิจกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและตอบสนองต่อความแตกต่างของนักศึกษาในแต่ละบริบทอย่างเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาโปรแกรมควรมุ่งเสริมศักยภาพการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และบูรณาการกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างจิตสาธารณะ พร้อมพัฒนาทักษะการบริหารจัดการตนเอง ช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวและบริหารชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์การเรียนและการทำงานในอนาคต ผลการศึกษาสอดคล้องกับ องค์การอนามัยโลก (WHO, 1997) ที่ให้ความสำคัญกับทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการจัดการกับความท้าทายในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ซึ่งครอบคลุมทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร และการจัดการกับอารมณ์และความเครียด แนวคิดนี้เน้นให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสมดุลและสันติ และสอดคล้องกับ สุรสิทธิ์ นาคสัมฤทธิ์ (2561) ที่พบว่าการพัฒนาทักษะชีวิตในระดับอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นการสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและแรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนควรเน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ทักษะที่มีความจำเป็นมากที่สุดคือ ทักษะการคิดเชิงบวกและความยืดหยุ่นทางอารมณ์ รองลงมาคือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะจิตอาสาและจิตสาธารณะ และทักษะการจัดการตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสามารถในการใช้ชีวิตและเรียนรู้ในรั้ว

มหาวิทยาลัยอย่างมีคุณภาพ ข้อเสนอแนะจึงเน้นให้มีการออกแบบกิจกรรมเตรียมความพร้อมที่เชื่อมโยงทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมทางวิชาการและสังคมได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งวางรากฐานสู่การเป็นผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรมและจิตสาธารณะในอนาคต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ควรพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่สาขาวิชาการจัดการชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา โดยเน้นการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงบวก ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการจัดการตนเอง ควบคู่กับการบูรณาการกิจกรรมจิตอาสาเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ
2. โปรแกรมควรมีลักษณะเชิงบูรณาการทั้งด้านวิชาการและกิจกรรมเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งด้านทัศนคติ พฤติกรรม และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาและการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มนักศึกษาต่างสถาบันหรือชุมชนต่างบริบท เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นอย่างรอบด้าน
2. ควรศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อประเมินความยั่งยืนของทักษะชีวิตที่ได้รับ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชาย โปธิสิตา. (2564). *ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐ หลักชัยกุล. (2559). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์สู่ประชาคมอาเซียน ของสถาบันการศึกษาในอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี. *Journal of Humanities and Social Sciences Prince of Songkla University*, 12(2), 151–200.
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, วงษ์สิริ เรืองศรี, เรืองวิทย์ นิลโคตร, ฐิติวิศร์ สุขป้อม, และณัฐพัชร สายเสนา (2566). แนวทางการส่งเสริมเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองโลกตามหลักพุทธธรรม. *Journal of Buddhist Anthropology*, 8(3), 212-225.
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์. (2566). การศึกษากิจกรรมเพื่อเรียนรู้ท้องถิ่น: ประสบการณ์ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านถ้ำเสือ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(7), 43–54.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). จามจุรี โปรดักท์.

- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 6.
- ปองทิพย์ เทพอารีย์. (2559). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน : การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ระดับอุดมศึกษา. *Journal of Research and Curriculum Development*, 6(1), 1–14.
- ปอละเตียง ซาเหลา. (2560). ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 785-799.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 2.
- ศรัณย์ ขนอม และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2568). กระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน. *วารสารปรัชญาประชาคม*, 3(2), 164-176.
- สุรสิทธิ์ นาคสัมฤทธิ์. (2561). การพัฒนาทักษะชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. *Journal of Multidisciplinary in Social Sciences*, 14(1), 41–54
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper & Row.
- Kuh, G. D. (2008). *High-impact educational practices: What they are, who has access to them, and why they matter*. Association of American Colleges and Universities.
- Likert, R. (1993). *New patterns of management*. Productivity Press.
- Tinto, V. (2012). *Completing college: Rethinking institutional action*. University of Chicago Press.
- World Health Organization. (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools (WHO/MNH/PSF/93.7A.Rev.2)*. World Health Organization.